

จุลสาร เรื่องเล่า
ฉบับที่ 3
กุมภาพันธ์ 2559

เปิด

เพื่อ

เปลี่ยน

เปิดข้อมูล : รู้ทันความจริง : เปลี่ยนแปลงสังคม

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ในสังคมไทย ในรอบ 3 ปี

ปรากฏการณ์นายเหล้าเปียร์
ในโลกออนไลน์

ผู้หญิงกับการจัดการ
ปัญหาสุราในชุมชน

ก้าวที่พลาดกับชีวิต
ใหม่เพื่อสังคม

บ.ก. แกลง

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ภาคีเครือข่าย "สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา" ด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีจุดยืนในการทำงานร่วมกันประการหนึ่ง คือ การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีแนวโน้มในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มในการมองว่าการดื่มเป็นเรื่อง "ธรรมดา" มากขึ้น การเติบโตของนักดื่มหน้าใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างคู่ขนานกับกระแสเสรีนิยมและทุนนิยมที่มีความเข้มข้นมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การตลาดของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มองเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของฐานลูกค้า

ทั้งหมดนี้ ช่อมหายความว่า การทำงานเพื่อปกป้องเยาวชนของภาคีเครือข่ายนั้นเป็นการต่อสู้แบบ "สวนกระแส" ภาคีเครือข่ายไม่เพียงแต่จะต้องสร้างเกราะป้องกันภัยจากสุราให้กับเยาวชนผ่านการขับเคลื่อนกฎหมาย แต่ยังต้องชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของนักดื่มหน้าใหม่เป็นปัญหา และสังคมควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จุฬาร "เรื่องหลัก" ฉบับนี้ เป็นอีกครั้งที่ศูนย์วิจัยปัญหาสุราได้แสดงถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนว่าภาคีเครือข่ายได้ดำเนินงานมาถูกทางแล้ว สถิติจากการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2557 ยืนยันว่าเยาวชนอายุ 15-19 ปีเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการเริ่มดื่มสูงสุดในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ซื้อหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก็ตาม สถิติดังกล่าวมีนัยยะต่อการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองเยาวชนและที่สำคัญ คือ มีนัยยะต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน คงถึงเวลาแล้ว ที่สังคมต้องตระหนักรู้ว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพนั้นจะพึงพารัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

ดร. ปวพล วิกย์วรวงศ์

สารบัญ

3

ไฮโล่กส์กิตติ

ความชุกของนักดื่ม

4

เรื่องเด่นประจำฉบับ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย

ในรอบ 3 ปี (พ.ศ. 2554 - 2557)

6

บทความวิจัย

ผู้หญิงกับการจัดการปัญหาสุราในชุมชน

8

วาไรตี้

โครงการงานศพปลอดเหล้า

9

กฎหมายควรรู้

ปรากฏการณ์ชายเหล้าเบียร์

ในโลกออนไลน์

10

ปรับปราสาทคดี

สุราในวัฒนธรรมชุมชนพุทธวิป

14

จับเข้าคุก

ก้าวที่พลาดกับชีวิตใหม่เพื่อสังคม

16

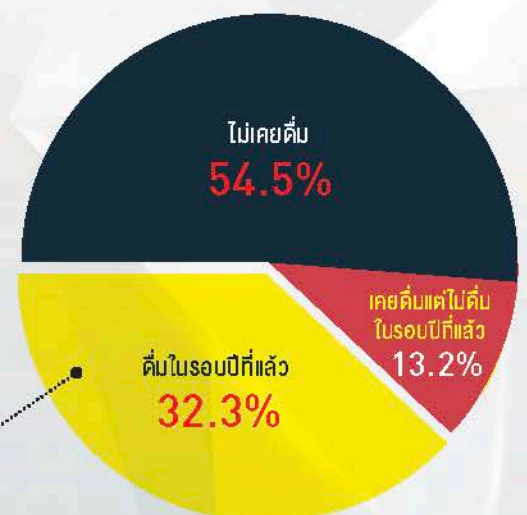
บุบซึลๆ

ความ **ชุก** ของนักร้อง

ผลการสำรวจพฤติกรรมการเล่นดนตรีและการตั้งวงของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากทั่วประเทศจำนวน 25,758 ครั้งเรือน หรือเทียบเท่าการเป็นตัวแทนประชากร 54.8 ล้านคน หลังการถ่วงน้ำหนักประชากร พบว่า ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นผู้ตั้งวงเครื่องดนตรีแกลองฮอส์ (หรือที่เรียกว่า “นักร้องปัจจุบัน”) ประมาณ 17.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.3 ทั้งนี้ ผู้ชายมีอัตราการตั้งวงสูงกว่าผู้หญิงประมาณ 4 เท่า

ภูมิภาค	นักร้องปัจจุบัน	
	จำนวนนักร้อง (คน)	ความชุกของนักร้อง (ร้อยละ)
ประเทศไทย	17,705,006	32.3
กทม.	2,249,123	30.3
กลาง (ไม่รวม กทม.)	4,823,818	30.2
เหนือ	3,711,040	39.2
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5,480,601	37.0
ใต้	1,440,976	20.2

ความถี่ในการตั้งวง

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ในรอบ 3 ปี (พ.ศ. 2554 - 2557)

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ได้จัดทำ “รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2558” โดยใช้ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2554 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลให้เห็นพลวัตหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 3 ปี ดังนี้

1. สัดส่วนนักดื่ม ต่อประชากรทั้งหมด

ภาพรวมอัตราการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 3 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นเล็กน้อย โดยเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นนักดื่มสูงขึ้น ขณะที่เพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นนักดื่มน้อยลง เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุพบว่าทุกช่วงอายุมีสัดส่วนนักดื่มสูงขึ้น

นักดื่ม	ปี 2554	ปี 2557	การเปลี่ยนแปลง
จำนวนนักดื่มปัจจุบัน (ล้านคน)	17.0	17.7	เพิ่ม
ความชุกของนักดื่ม ปัจจุบัน (ร้อยละ)	31.5	32.3	เพิ่ม
เพศหญิง (ร้อยละ)	10.9	12.9	เพิ่ม
เพศชาย (ร้อยละ)	53.4	52.9	ลด
กลุ่มเยาวชน อายุ 15-24 ปี (ร้อยละ)	23.7	25.2	เพิ่ม
กลุ่มวัยทำงาน อายุ 25-59 ปี (ร้อยละ)	37.3	38.2	เพิ่ม
กลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ)	16.6	18.4	เพิ่ม

▼
**ในรอบ 3 ปี นักดื่มไทยเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น
 ประมาณ 1.6 เท่า ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น
 ดังกล่าวมาจากการดื่มที่ร้านเป็นหลัก**

2. พฤติกรรมของนักดื่ม

ในรอบ 3 ปี นักดื่มยังคงมีพฤติกรรมที่คล้ายเดิมในด้านความถี่ของการดื่ม ประเภทของเครื่องดื่มที่นิยมดื่ม สถานที่ซื้อ สถานที่นั่งดื่ม ทว่า เมื่อให้ประเมินการดื่มของตนเอง พบว่า นักดื่มมีการดื่มหนักเพิ่มมากขึ้น และการบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์มีการปรับตัวสูงขึ้นจาก 7.1 เป็น 7.7 ลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวประชากรต่อปี ในปี พ.ศ. 2554 และ 2557 ตามลำดับ

การบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์
เมื่อเทียบเท่าแอลกอฮอล์ที่ได้จากการดื่มเบียร์ขวดใหญ่
ในรอบ 3 ปี คนไทยบริโภคเบียร์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 1 ขวดใหญ่
พ.ศ. 2554 คนไทยบริโภคเบียร์ 226 ขวดต่อปี หรือ 19 ขวดต่อเดือน
พ.ศ. 2557 คนไทยบริโภคเบียร์ 245 ขวดต่อปี หรือ 20 ขวดต่อเดือน

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการดื่ม พบว่า ในรอบ 3 ปี นักดื่มไทยเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นประมาณ 1.6 เท่า ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวมาจากการดื่มที่ร้านเป็นหลัก กล่าวคือ จากปี พ.ศ. 2554 นักดื่มเสียค่าใช้จ่ายที่ 509 บาทต่อเดือน แบ่งเป็นการดื่มที่บ้าน 369 บาท และการดื่มที่ร้าน 140 บาท ในปี พ.ศ. 2557 นักดื่มเสียค่าใช้จ่าย 883 บาทต่อเดือน แบ่งเป็นการดื่มที่บ้าน 471 บาท และการดื่มที่ร้าน 412 บาท การที่ค่าใช้จ่ายในการดื่มที่ร้านเพิ่มขึ้นในส่วนที่สูงขึ้นกว่าการดื่มที่บ้านอย่างมากอาจสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการจูงใจผู้ดื่มค่อนข้างมีประสิทธิภาพ

3. การเริ่มต้น

การดื่มครั้งแรกมีแนวโน้มอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย แต่นักดื่มเพศชายมีแนวโน้มเริ่มดื่มเร็วขึ้น ขณะที่เพศหญิงมีแนวโน้มการเริ่มดื่มช้าลงที่น่าสนใจ ในปี พ.ศ. 2557 มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไประบุว่าเริ่มดื่มครั้งแรกในช่วงเวลาไม่เกิน 3 ปีก่อนการสำรวจมากถึง 1.9 ล้านคน ในจำนวนนี้ ร้อยละ 19.2 เลิกดื่มไปแล้ว ที่เหลืออีกร้อยละ 80.8 ยังคงดื่มอยู่ และร้อยละ 62.6 กลายเป็นนักดื่มประจำ ยิ่งกว่านั้น กลุ่มที่มีความเสี่ยงเป็นนักดื่มเพิ่มขึ้น ได้แก่ เยาวชนและผู้หญิง โดยเฉพาะเยาวชนอายุ 15-19 ปี เป็นกลุ่มประชากรที่เพิ่งเริ่มดื่มมากที่สุดในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 49.6 ของประชากรที่เพิ่งเริ่มดื่มทั้งหมด

ในรายงานสถานการณ์ มีรายละเอียดที่น่าสนใจมากมายเกี่ยวกับพฤติกรรมกาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนถึงการทำผิดกฎหมาย และผลกระทบจากการดื่ม ท่านที่สนใจหาอ่านได้จากเว็บไซต์ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา www.cas.or.th

ผู้หญิงกับการจัดการ ปัญหาสุราในชุมชน

ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการจัดการปัญหาสุราในชุมชน ผู้หญิงอาศัยศักยภาพของความเป็น แม่-ภรรยา-ลูกสาว และมุมมองต่อประเด็นปัญหาที่ละเอียดลึกซึ้งในการจัดการและควบคุมปัญหาสุรา ซึ่งจะสามารถช่วยเสริมและอุดช่องโหว่ที่มาตรการอื่นเข้าไปไม่ถึง

การดื่มสุราไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เพราะนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้ดื่มแล้ว ครอบครัว ชุมชน และสังคมก็ได้รับผลกระทบด้วย สำหรับผลกระทบต่อตัวผู้ดื่มเอง เช่น ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เสียบุคลิกภาพ สุขภาพจิตเสื่อม ร่างกายพิการ และเสียชีวิตก่อนวัยอันควร สำหรับผลกระทบในระดับครอบครัว เช่น เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจจากการขาดรายได้ สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ การทะเลาะเบาะแว้ง ความรุนแรงในครอบครัว ยิ่งถ้าหัวหน้าครอบครัวป่วยด้วยโรคติดสุราก็จะยิ่งส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวมากขึ้นเป็นทวีคูณ โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นภรรยา เพราะหัวหน้าครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตัวเองได้ และมักมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม เช่น เกิดแหล่งมั่วสุม วัยรุ่นมีพฤติกรรมเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม และวัยรุ่นหญิงเสี่ยงปัญหาตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อเท็จจริงปรากฏให้เห็นว่าผู้หญิงไม่ได้เป็นเพียง “เหยื่อ” หรือ “ผู้ถูกกระทบ” จากปัญหาสุราเท่านั้น แต่ยังเป็น “ผู้กระทำ” ด้วย จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2557 พบว่า ผู้หญิงมีการดื่มสุรามากขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ในสังคมสมัยใหม่ผู้หญิงได้รับการศึกษาเทียบเท่าผู้ชาย พึ่งพาตนเองมากขึ้น และผู้หญิงบางกลุ่มใช้สุราเป็นสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมกันกับผู้ชาย รวมทั้งต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นคนมั่นใจ เป็นผู้หญิงเก่ง เป็นผู้หญิงทำงาน

ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงที่สังเกตเห็นปัญหาและผลกระทบของการดื่มสุราจึงรวมตัวกัน และใช้ยุทธวิธีแบบนุ่มนวล เพื่อทำให้ผู้ดื่มสุราตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น นิ่มนวลชักจูงให้ผู้ดื่มลดปริมาณการดื่มลงและเลิกดื่มสุราในท้ายที่สุด โดยผลจากการศึกษาใน 4 พื้นที่ของภาคเหนือตอนบน พบว่า ผู้หญิงในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาผ่านกลุ่มองค์กรสตรีหรือเครือข่ายสตรีในชุมชน ดังนี้

ผู้หญิงในชุมชนบ้านต้าม่อน จ. พะเยา ชุมชนบ้านตีนธาตุ จ. แม่ฮ่องสอน และชุมชนฟ้าใหม่ จ. เชียงใหม่ มีการเชื่อมประสานกันภายในชุมชน รวมทั้งองค์กรและภาคีต่างๆ จากภายนอกชุมชนเพื่อขับเคลื่อนงาน มีการใช้กิจกรรมการรณรงค์เชิงสังคม เช่น “งดเหล้าเข้าพรรษา” “งานศพปลอดเหล้า” “งานบุญปลอดเหล้า” และ “บุคคลต้นแบบเลิกเหล้า” ที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในการจัดการปัญหาสุราในชุมชน

กลุ่มผู้หญิงในชุมชนบ้านต้าม่อนที่เป็นสมาชิกของ “เครือข่ายแม่หญิงพะเยา” ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนาเด็กเยาวชน สตรี และครอบครัว ร่วมกับมูลนิธิพะเยาเพื่อการพัฒนามานานกว่า 20 ปี ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสุราและสานงานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังทำงานพัฒนาชุมชนในส่วนอื่นๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน อสม. ศูนย์ให้คำปรึกษาสุขภาพผู้หญิง สมาชิกสภาเทศบาลตำบล ศูนย์พัฒนาครอบครัวโดยชุมชน คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีระดับตำบล คณะกรรมการยุติความรุนแรงในครอบครัว และทีมสหวิชาชีพตำบล เป็นต้น

กิจกรรมการจัดการปัญหาสุรา
นำโดยผู้นำสตรีชุมชนบ้านต้าม่อน จ. แม่ฮ่องสอน

กลุ่มผู้หญิงในชุมชนบ้านตีนธาตุให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในชุมชน ครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างคนเมืองและชาวไทใหญ่ มีการจัดการปัญหาสุราโดยใช้ความรู้ด้านสุขภาพ ศิลปกรรม จริยธรรม และมาตรการทางสังคมที่เหมาะสมกับเงื่อนไขของชุมชน เช่น แม่ค้าในชุมชนคนหนึ่งซึ่งเป็นทั้งสมาชิก อบต. อสม. และเป็นแกนนำเครือข่ายประชาคมงดเหล้าระดับอำเภอ ได้แสดงคำปรึกษาพิชิตชอบและการขี้ออดคุณธรรมและกติกากองสังคม โดยไม่ขายสุราให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ขายสุราในวันพระ และไม่ขายสุราให้คนที่เมาขาดสติ ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า "คนขายเหล้าทำหน้าที่เป็นผู้รณรงค์เลิกเหล้า"

กลุ่มผู้หญิงในชุมชนฟ้าใหม่มีการบูรณาการความรู้หลายแขนง เช่น ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านสิทธิมนุษยชน และร่วมมือกับผู้หญิงในชุมชน 5 อำเภอ ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ที่ผ่านการอบรมอาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิงชนบท (ดำเนินการโดยศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มาสนับสนุนงานรณรงค์ในชุมชนและดำเนินโครงการต่างๆ เช่น โครงการ "ลด ละ เลิกเหล้า ลดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก" ทำให้ผู้หญิงในชุมชนฟ้าใหม่กระตือรือร้นและกล้าออกมาปกป้องผู้หญิง โดยความกล้าหาญดังกล่าวนี้มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ในอดีตที่มีการต่อสู้เรียกร้องสิทธิและความมั่นคงในที่อยู่อาศัยร่วมกับคนรุ่นพ่อแม่ และนำประสบการณ์การเคลื่อนไหวต่อสู้มาประยุกต์เข้ากับความรู้ในประเด็นอื่นๆ และความรู้ด้านกฎหมายในการจัดการปัญหาในชุมชนรวมทั้งปัญหาสุราด้วย

ในส่วนของชุมชนสะเอียบ จ. แพร่ ซึ่งเป็นชุมชนผลิตสุร่าพื้นบ้าน ผู้หญิงในชุมชนมีบทบาทในการผลิตและจำหน่ายสุร่าพื้นบ้าน ผู้หญิงในชุมชนจึงยังไม่มีบทบาทที่ชัดเจนในการจัดการปัญหาจากการดื่มสุราและไม่ีบทบาทในการรณรงค์งดเหล้า อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงในชุมชนมีความห่วงใยเกี่ยวกับปัญหาการดื่มสุราของเด็กและ

กิจกรรมการจัดการปัญหาสุรา นำโดยผู้นำสตรีชุมชนฟ้าใหม่ จ. เชียงใหม่

เยาวชนที่นับวันจะเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การหนีเรียน การมีพฤติกรรมเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม และการเห็นว่าการดื่มสุร่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา นอกจากนี้ ผู้หญิงยังตระหนักถึงการผลิตสุร่าพื้นบ้านที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนของการจัดการปัญหาจากการดื่มสุร่า ชุมชนพยายามรณรงค์ให้ความรู้ด้านสุขภาพระดับครัวเรือนการดื่มสุร่าช่วงเทศกาลงานประเพณี รวมทั้งมีมาตรการห้ามดื่มสุร่าในวัด

กล่าวโดยสรุป ผู้หญิงมีบทบาทอย่างมากในการจัดการปัญหาสุร่าในชุมชน ด้วยมุมมองที่ละเอียดลึกซึ้ง ใช้วิธีการที่นุ่มนวลยืดหยุ่น และเหมาะสมกับเงื่อนไขของชุมชนในการจัดการกับปัญหาการดื่มสุร่า เป็นภาระหนักเสริมประสิทธิภาพและอุดหนุนของนโยบายควบคุมสุร่าของรัฐ

ผลจากการศึกษาใน 4 พื้นที่ของภาคเหนือตอนบนที่ได้กล่าวถึงข้างต้น มาจากชุดโครงการวิจัยสุร่าภาคเหนือตอนบน : การควบคุมของท้องถิ่นในมุมมองสตรีนิยม ท่านที่สนใจหาอ่านได้จากเว็บไซต์ศูนย์วิจัยปัญหาสุร่า www.cas.or.th

ลำปาง

โดย ปิกตินเสรี

จังหวัดต้นแบบ โครงการงานศพปลอดเหล้า

“งานศพเป็นงานบุญของคนเรา เป็นงานที่เราจะต้องไปแสดงความเสียใจกับญาติพี่น้องที่เขาเสียชีวิต ซึ่งระยะหลังมันเลยเถิด ซึ่งงานศพมันไม่ได้แตกต่างกับงานแต่งงานเลย เวลาเลี้ยง อาหารขึ้นโต๊ะเพียบ มีเหล้ามียาอะไรต่างๆ” พ่อหนานชาญ อุกฤษะ ผู้นำชุมชนบ้านสามทา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดลำปาง ได้อธิบายให้เราฟังถึงภาพของการจัดงานศพก่อนมีโครงการงานศพปลอดเหล้า

พิธีกรรมการจัดงานศพ เป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่ตกอยู่ในกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง และเป็นพิธีกรรมที่ทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเป็นไปทั่วทั้งชุมชน ความเชื่อที่สืบต่อวิถีที่ทำตาม ผูกพันกันเป็นเงาตามตัว โดยเฉพาะการจัดงานศพที่นิยมจัดใหญ่โต เน้นความหรูหราของงานเป็นเครื่องชี้วัดหน้าตา มีการเลี้ยงเหล้ายาปลาปิ้งเปียบเสมือนฉลองงานแต่งงาน แต่สิ่งที่ตามมาคือ ปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นกับเจ้าภาพ กลายเป็นมหกรรม “คนตายชายคนเป็น” ยากที่จะหาทางออก นอกจากจะสร้างภาระหนี้สินให้แก่คนอยู่แล้ว ผลกระทบอื่นที่ตามมาคือ งานศพกลับกลายเป็นบ่อนการพนัน เป็นแหล่งมั่วสุมของอันธพาลประจำหมู่บ้าน เกิดการทะเลาะวิวาทในงานศพ แม้ว่าหลายชุมชนรู้ แต่ก็ยังคงตามกระแสความเชื่อที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม หลายชุมชนอยากแก้ไขแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นตรงไหน แต่ในขณะที่บางชุมชนหันหน้าเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาก็เกิดคำถามตามมาว่าปัญหาซับซ้อนยาวนานจะแก้ไขได้อย่างไร ต้องเล่นกับค่านิยมความเชื่อ จะมีกี่มากน้อยที่จะให้ความร่วมมือ แล้วจะก้าวผ่านแรงต้านจากคนทั้งชุมชนได้อย่างไร

จากปัญหาดังกล่าว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) จึงได้เข้ามาจับบทบาทในการสนับสนุนทั้งด้านทุนและเป็นพี่เลี้ยงในการขับเคลื่อนงานศพปลอดเหล้า โดยเฉพาะในจังหวัดลำปางซึ่งถือเป็นจังหวัดต้นแบบในการดำเนินการปลอดเหล้าในงานศพ จากหนึ่งพื้นที่ต้นแบบของการดำเนินงานศพปลอดเหล้าที่ประสบความสำเร็จ เกิดการขยายผลไปทั่วทั้งอำเภอ ขยายผลเป็นนโยบายจังหวัด ประกาศให้ “ลำปางเป็นจังหวัดงานศพปลอดเหล้า”

ผลจากการดำเนินโครงการของจังหวัดลำปางในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า โครงการงานศพปลอดเหล้าสามารถปรับเปลี่ยนความหมายของเหล้าในงานศพที่เป็นสิ่งแทนค่าขอบคุณและแสดงความมีฐานะหน้าตาของเจ้าภาพว่าเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือย สร้างภาระให้กับเจ้าภาพ และสร้างความอับอายให้กับชุมชน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนให้พิธีกรรมงานศพเป็นพื้นที่ของชุมชนที่จะร่วมรำลึกถึงผู้ตายและช่วยเหลือครอบครัวผู้ตาย จนเกิดการปรับเปลี่ยนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมการเลี้ยงเหล้าในงานศพ ทำให้ช่วยลดพฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานศพของคนในชุมชน สามารถลดค่าใช้จ่าย และลดปัญหาต่างๆ ที่จะตามมาจากการดื่มสุราในงานศพได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังส่งผลเชื่อมโยงกับประเด็นอื่นๆ ควบคู่กันไป ไม่ว่าจะเป็นงานศพปลอดการพนัน หรือโครงการไม่ทำอาหารดิบในงาน และยังขยายผลไปสู่ประเด็น การลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานบุญประเพณีอื่นๆ นอกจากนี้ ยังนำมาซึ่งการย้อนกลับไปหาความหมายดั้งเดิมของพิธีกรรมงานศพที่แท้จริง โดยเน้นความเรียบง่าย พอเพียง เช่น การทำโลงศพและปราสาทเอง เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนถึงความสามัคคีในชุมชนในการสร้างความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาจากงานศพ

กลไกสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินโครงการงานศพปลอดเหล้าประสบความสำเร็จได้อาศัยการขับเคลื่อนลักษณะคล้ายกับยุทธศาสตร์ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” หรือการใช้กลไกสามด้าน ทั้งภาควิชาการที่สนับสนุนข้อมูลและชี้ปัญหาของพื้นที่ให้เห็นเชิงประจักษ์ ภาคประชาสังคมที่ขับเคลื่อนและผลักดันกระบวนการของโครงการให้ประสบความสำเร็จ และภาคการเมืองที่ขับเคลื่อนโครงการเชิงอำนาจในการบังคับใช้นโยบายและมาตรการ โดยจุดเริ่มต้นอาจจะเริ่มจากกลไกใดก่อนก็ได้ แต่การดำเนินงานต้องอาศัยการดำเนินงานที่ควบคู่กันทั้ง 3 กลไกในการดำเนินงานที่เกื้อหนุนกัน จึงทำให้การดำเนินโครงการงานศพปลอดเหล้าประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และนำไปสู่การเป็นพื้นที่ต้นแบบโครงการงานศพปลอดเหล้าให้กับพื้นที่อื่นๆ ได้

ปรากฏการณ์ขายเหล้าเบียร์ ในโลกออนไลน์

โดย พงศกร เรืองเดชขจร

โลกยุคดิจิทัล "การสื่อสารทำให้ผู้คนอยู่ใกล้กันมากขึ้น" วงการธุรกิจการค้ากำลังขยายช่องทางการตลาดมาสู่การขายผ่านระบบออนไลน์ ต่อไปคุณจะได้เข้าถึงสินค้าและบริการได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น ไม่ต้องเดินไปร้านโชห่วยหรือร้านสะดวกซื้อเหมือนในอดีต ไม่เว้นแม้แต่สินค้าที่มีเงื่อนไขในการวางขายอย่างเหล้าเบียร์

ผมได้ทดลองสำรวจร้านขายเหล้าเบียร์บนโลกออนไลน์ พบว่ามีมากมาย สามารถจำแนกประเภทอย่างง่ายตามขนาดของธุรกิจได้แก่

- **ผู้ประกอบการรายย่อย** ส่วนใหญ่ขายทางเว็บไซต์และเฟซบุ๊ก ใช้ไลน์เป็นเครื่องมือในการติดต่อสอบถามข้อมูลสินค้า กลุ่มนี้พบการกระทำที่เข้าข่ายกระทำความผิดต่อกฎหมายอยู่หลายประการ เช่น การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (แสดงรูปภาพและข้อความเชิญชวนอันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณของสินค้า) ลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย และอาจจะมีกระทำความผิดอื่นได้อีก เช่น การขายเหล้าเบียร์นอกเวลาที่กฎหมายอนุญาต รวมถึงอาจจะมีไม่มีเรื่องขออนุญาตขายสุราก็ได้

- **ผู้ประกอบการรายใหญ่ (ค้าปลีกและค้าส่ง)** พบว่ามีประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการขายระบบออนไลน์น้อยกว่าหน้าร้านหรือในห้าง ไม่แสดงรูปภาพสินค้าตามที่กฎหมายห้ามโฆษณา และบางรายมีระบบเงื่อนไขในการจัดส่งตามที่กำหนดที่ปรากฏในข้อกำหนด เช่น วันเวลาที่กฎหมายห้ามให้มีการขายประเภทบุคคลที่กฎหมายห้ามขาย สถานที่ที่ห้ามในการจัดส่งสินค้า

ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น ทว่าในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการจะดำเนินการตามเงื่อนไขดังกล่าวหรือไม่ ผมก็ไม่อาจทราบในเรื่องนี้ได้

จากกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการรายใหญ่มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎหมายได้ดีกว่าผู้ประกอบการรายย่อย ถึงกระนั้นก็ยังเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบการสามารถขายเหล้าเบียร์ออนไลน์ได้จริงหรือไม่? ผมจึงสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นายณฤทธิ์ ทองพะ ตำแห่ง นิติกวชำนาญการ ได้แสดงทัศนะว่า "หากพิจารณาจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางสื่อสังคมออนไลน์ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่าทุกวันนี้จะไม่มีการควบคุมการขายทางออนไลน์ได้เลย โดยปัจจุบันมีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กำหนดให้การขายต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ถ้าขายหรือนำออกแสดงเพื่อขายโดยไม่ได้รับอนุญาต ถือเป็นความผิดตามกฎหมายนี้ ซึ่งใช้บังคับถึงการขายออนไลน์ด้วย และนอกจากนี้ มีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะผ่านสื่อออนไลน์ การกำหนดวันและเวลาห้ามขาย รวมถึงการห้ามจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย เช่น การลด แลก แจก แถม เป็นต้น ซึ่งหากพบว่าการขายออนไลน์ดังกล่าวมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กรณีนี้สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ทันที" ดังนั้น แม้ว่าการขายเหล้าเบียร์ออนไลน์อาจจะขายได้ง่ายและรวดเร็ว แต่หากไม่คำนึงถึงกฎหมายแล้ว การกระทำนั้นย่อมมีโอกาสเข้าข่ายกระทำความผิดต่อกฎหมายได้แน่ครับ

สุรา

ในวัฒนธรรมชมพูทวีป

โดย เบ็ญจราย

ตำนานของชมพูทวีป หรือ อินเดีย ไม่ได้เห็นว่าเหล้าเป็นของขจัญจากเทพเจ้าเหมือนชาวอียิปต์ และกรีก-โรมัน แม้บางการกระทำของเทพเจ้าจะทำให้เกิดเหล้า เช่นในพิธีการทวงเกษียณสมุทราเพื่อให้ได้น้ำอมฤต อันเป็นการได้มาของสุราและเทพแห่งสุราที่ชื่อ วารุณี ก็ถือเป็นเพียงผลพลอยได้ ส่วนตำนานพุทธเชื่อว่าสุราเป็นโทษมหันต์ แม้ไม่ห้ามดื่มแต่ก็ไม่ส่งเสริม เช่นฝ่ายพุทธมีข้อห้ามไม่ให้ดื่มสุรา แต่นั่นหนักที่วินัยสงฆ์ ส่วนคฤหัสถ์ให้ปฏิบัติตามความสมัครใจ สำหรับผู้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะขอถึงพระรัตนตรัยก็ให้รับศีลห้า ไม่ให้ดื่มสุรา ดังนั้นการดื่มสุราจึงยังมีอยู่ในสังคมอินเดีย แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาหนักนักเพราะค่านิยมทางสังคมไม่ยอมรับ และเมื่อศาสนาอิสลามแผ่อิทธิพลเข้ามาจนถึงการสร้างราชวงศ์โมกุล การดื่มสุราได้ลดน้อยลงไปอีก แล้วกลับเพิ่มขึ้นในยุคล่าอาณานิคมของตะวันตก

ชมพูทวีป วัฒนธรรมลุ่มน้ำสินธุเริ่มตั้งแต่ประมาณ 5,000 ปีก่อน เรียกว่า วัฒนธรรมฮาร์ปโป (Harappa) เป็นเมืองใหญ่ที่มีกำแพงเมืองอย่างดี มีบ้าน ร้านค้า โรงงาน ยุ้งฉาง อาคารขนาดใหญ่ มีการทำระบบชลประทานโคกที่ว่ากันว่าจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ไม่มีระบบชลประทานอื่นที่สะดวกสบายกว่านี้ ชาวฮาร์ปโปน่าจะผลิตเหล้าและดื่มเหล้าอยู่ก่อนแล้ว ในอีกพันห้าร้อยปีต่อมา ชาวอารยันทยอยอพยพจากเอเชียกลางเข้ามาตั้งรกราก และขับไล่ชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อยู่มาก่อน ที่เรียกว่า ดราวิเดียนหรือทราวิธา โดยมีตำนานเชิงสัญลักษณ์ของกาลสุบระหว่างชาวอารยันกับชาวทราวิธา คือ ตำนานเทวดาสวรรค์หรือ สงครามระหว่างเทพกับอสูร ความโดยย่อว่า

อสุระเดิมเป็นทเวดา อยู่ในสวรรค์ที่เรียกว่า เนวาลิก ต่อมาพระอินทร์พาพรรคพวกเข้ามาอยู่ร่วมด้วย ทำให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งกัน ทเวดาเนวาลิกเป็นผู้ประมาทชอบดื่มสุรา จึงพ่ายแพ้แก่พระอินทร์ ถูกจับใส่ ไปสร้างเมืองใหม่ที่ใต้พิภพ ส่วนพระอินทร์ได้สร้างดาวดึงส์ขึ้นแทนในที่อยู่อุติ

ชาวเนวาลิกที่อพยพไปสร้างเมืองอยู่ใต้พิภพไม่พอใจบรรดาตานสที่อาศัยอยู่เชิงผาหิมพานต์ เพราะอยู่เหนือที่อยู่ของตน จึงออกมาชิงความตามส เหล่าตามสจึงพากันไปหาสัมภรอสูร ซึ่งเป็นราชาผู้ปกครองชาวเนวาลิก เพื่อขอความปลอดภัย และได้กล่าวขอร้องยกาน แต่สัมภรอสูรประกาศว่าพระองค์ไม่เพียงไม่ให้อภัย แต่ยังมีแต่ภัยเท่านั้นที่จะให้พวกท่าน เหล่าตามสจึงตอบว่า “พวกเราไม่ขอรับภัย จะรับแต่ภัยเท่านั้น ภัยจึงเป็นของท่านเถิด” ด้วยความเชื่อว่า คำพูดของผู้ทรงศีลมีความศักดิ์สิทธิ์ สัมภรอสูรจึงรู้สึกหวั่นไหว จิตตก เพราะเกรงว่าจะพบภัยจากคำสาปนี้ จึงได้ชื่อใหม่ว่า ก้าวเวปจิตตอสูร หรือ โฟปจิตตอสูร แปลว่า อสุระผู้มีจิตหวั่นไหว

ด้านพระอินทร์ก็ถูกฤๅษีทวาราสซึ่งเป็นอวตารของพระอิศวรสาปแช่ง สาเหตุจากฤๅษีทวาราสได้ พวงมาลัยจากเทพธิดานางหนึ่ง ร้อยจากดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมประหลาดทำให้เคลิบเคลิ้ม จึงร่ำรำด้วยความเป็นอกันอย่างไม่รู้ตัว บังเอิญพบพระอินทร์จึงนำพวงมาลัยนั้นถวาย พระอินทร์รับมาแล้ววางไว้บนเศียรข้างทรง ซ่างทรงได้กลิ่นดอกไม้เกิดมันเมา ทำพวงมาลัยหล่นลงพื้นและเหยียบขยี้พวงมาลัยนั้น ฤๅษีโกรธว่าพระอินทร์หยามเกียรติตน จึงสาปให้พระอินทร์และทเวดาในดาวดึงส์มีกำลังลดลงครึ่งหนึ่งหากต้องต่อสู้กับใคร

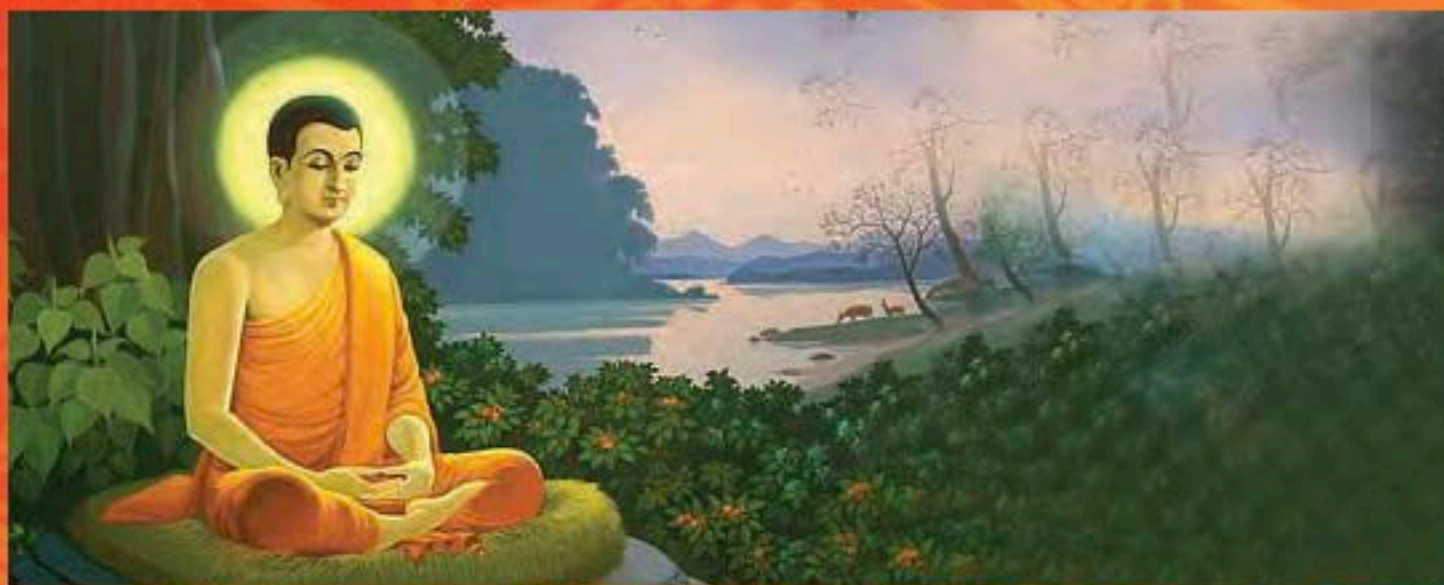
เมื่อชาวเนวาลิกหวนคิดถึงถิ่นที่อยู่อุติ ก็จะไปอาลัยและยกทัพมารบกับพระอินทร์ พระอินทร์จึงรบแพ้ แต่ฝ่ายสัมภรอสูรก็ไม่อาจเอาชนะเด็ดขาดได้เช่นกัน พระอินทร์จึงพาเหล่า

ทเวดาไปหาพระนารายณ์ พระนารายณ์แนะนำให้ทำพิธีกวบนเกษียรสมุท เพื่อให้น้ำอมฤต ดื่มแล้วเป็นอมตะ แต่กำลังของทเวดาไม่เพียงพอที่จะทำงานใหญ่เช่นนี้ได้ พระอินทร์จึงเจรจาสมัครกับสัมภรอสูรเพื่อขอให้ทั้งสองฝ่ายมาร่วมกันกวบนเกษียรสมุทเพื่อความเป็นอมตะของทั้งสองฝ่าย

พระอินทร์รู้วิทยาการในการกวบนเกษียรสมุทและคิดหลอกใช้ฝ่ายสัมภรอสูรอยู่แล้ว จึงเอาเปรียบ ให้ฝ่ายสัมภรอสูรไปอยู่ด้านหัวของพญานาค ซึ่งเป็นเสมือนเชือกดึงหนุญพญานาคคีรีในทะเลอันมั่งซึ่งอยู่บนสวรรค์ ในการกวบนเกษียรสมุทได้บังเกิดของวิเศษหลายอย่าง เช่น พระจันทร์ (พระอิศวรเอาไปใช้เป็นปืนปักผม) พระลักษมี (พระนารายณ์รับเอาไป) เกิดนางอัปสรจำนวนมาก เกิดน้ำสุราและเทพีแห่งสุราคือ นางวารุณี ขึ้นด้วย ฝ่ายทเวดาใช้สุราและนางอัปสรหลอกล่อฝ่ายสัมภรอสูรจนไม่ได้ดื่มน้ำอมฤตที่เกิดขึ้นในตอนท้ายสุด มีแต่ราหูที่ไม่สนใจสุราและนางอัปสรจึงไปร่วมดื่มน้ำอมฤตกับหมู่ทเวดา พระอาทิตย์กับพระจันทร์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ พระนารายณ์จึงใช้จักรตัดร่างราหูขาดเป็นสองก่อน แต่ราหูไม่ตายเพราะดื่มน้ำอมฤตเข้าไปแล้ว จึงอาฆาตเค้นพระอาทิตย์กับพระจันทร์เรื่อยมา

หลังจากนั้น ฝ่ายสัมภรอสูรจึงพ่ายแพ้แก่ทเวดาเรื่อยมาด้วยความเห็นโทษของสุรา ชาวเนวาลิกจึงไม่ยอมดื่มสุราอีกเลย และมีชื่อใหม่ว่า “อสุรา” หรือ “อสุร” แทนคำเรียกเดิม “ทเวดาเนวาลิก”

ประเทศจีนมีการผลิตและดื่มเหล้ามาตั้งแต่ประมาณ 5,000 ปีก่อน คำนานการเกิดเหล้าในจีนมีหลายตำนาน ส่วนใหญ่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ค้นพบและผลิต มีหลักฐานว่า สมัยราชวงศ์ซันได้ค้นพบเทคนิคการก่อกาเหล้าและมีการทำสุราประเภทต่างๆ จากวัตถุดิบที่หลากหลาย และมีกรรมวิธีเฉพาะแตกต่างกันมากมาย ยกได้ 5 ประเภทใหญ่ๆ คือ สุราข้าว สุราเหลือง สุราน้ำมัน สุรายา และเมียร์ ชาวจีนใช้เหล้าทั้งในพิธีกรรมและงานเฉลิมฉลองต่างๆ รวมถึงการรักษาโรค แต่ชาวจีนเห็นว่าสุราเป็นของมีค่า ไม่วรรคมีค่าจนใจชอบ จนมีคำกล่าวที่ว่า “ดื่มบ่อยเป็นคุณ ดื่มมากเป็นโทษ ลดก่อนอายุขัย เหยียดคนชั่ว และร้ายนานา ดื่มเหล้ากับคนคดเหตุแห่งความตาย” วัฒนธรรมการดื่มสุราของชาวจีนจึงถือหลักดื่มพอประมาณ รู้จักจำกัดของตนเอง และต้องไม่บังคับให้ใครดื่มเหล้า

ชา ก๊าสเป็นวัฒนธรรมการดื่มสำคัญของชาวจีนที่ดื่มกับทุกครั้งเสื่อ ทุกเพศและวัย ไม่ใช่ เหล้า ว่ากันว่าชาวจีนกับพวกลูกหลานจากสัมพันธมิตร แต่ตำนานการดื่มพวกลูกหลานที่เก่าแก่กว่ามากเช่นกัน โบทันกลี้อ “เสียนทงปิ่นเฮ่าจิง” กล่าวไว้ว่า เสียนทงทิ่งโบกฮัตรีย์แห่งยุคบรรพกาลของจีนเป็นผู้ค้นพบชา ด้วยวิธีการต้มพืชต่างๆ ที่มีอยู่ในโลก และได้รับพิษจากพิษหลายชนิด จนเมื่อเขาชินโบทา พิษทั้งปวงจึงสลายไป

ตำนานพุทธ กล่าวไว้ว่า สมัยพุทธกาล ผู้ชาย 600 คนในกรุงสาวัตถีเห็นคนโง่เมาสุรา ได้นำภรรยาของตนมาให้ตีตีตี ตีหญิงเหล่านี้จึงไปโทษมาโทษกับนางวิสาขา ผู้มาวันหนึ่งในเมืองสาวัตถีมีพระพุทธรูปคนทั้งเมืองพากันไปบูชาม พวกเขาผู้หญิงก็ออกมาดองดื่มจึงออกดูขายของนางวิสาขาไปชมสวนแล้ว เห็นนางสุราไปดื่มในสวน นางวิสาขาจึงคิดว่า แล้วพวกเขาผู้หญิงเมื่อได้ดื่มสุราก็จะเมาสติใจ ฉลาดก็มึน จึงออกดูขายว่าพวกเขาจะไปฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ขอให้นางวิสาขาช่วยพาไป เมื่อไปเข้าพระพุทธรูป ระหว่างฟังธรรม หญิงหลายคนก็สติขาดสติไม่อยู่ เป็นตู่ให้ความแก่ พระพุทธรูปคำทรงตรัสว่า งามมาดก ว่าด้วยเรื่องความเมาของสุราแล้วพระพุทธรูป ความโดยย่นว่า

สมัยพระเจ้าพรหมกัศครองเมืองพาราณสี มีนายพรานป่าชื่อ สุระ พบต้นไม้มีโพรง เมื่อฝนตกน้ำก็จึงเต็มเปี่ยม ลูกสมอ มะขามป้อม และพริกไทยที่ขึ้นอยู่รอบข้างหล่นไปหมักอยู่ในน้ำนั้น รวมถึงเมล็ดข้าวสาลีที่นกคานรวงข้าวบินไปจับกินอยู่บนต้นไม้ก็หล่นลงไปใต้น้ำ เกิดการหมักกลายเป็นน้ำสีแดง สุระสังเกตเห็นนกกินน้ำที่ต้นไม้แล้วบินมาพลัดตกลงไปที่โคนต้นไม้ ม่อยหลับไปสักครู่หนึ่งก็บินขึ้นไปได้ ฝูงลิงก็เช่นกัน สุระจึงลองตีเมเกิดอาการบินเมาสนุกสนาน เมื่อพบดานสชื่อ วรุณะ นำาเพ็ญพรตอยู่ จึงชวนให้มาตีเมน้ำนั้นด้วยกัน และเกิดความคิดในการประกอบอาชีพ ตักน้ำใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วหาบเข้าเมืองไปถวายพระราชา พระราชาเสวยแล้วติดใจจึงรับสั่งให้นำามากถวายอีก พร้อมกับประทานรางวัลให้ ทั้งสองจึงปรึกษากันว่า “พวกเราไม่สามารถจะเกี่ยวมาเกี่ยวไปได้ตลอดปี หากทางปรุ้งขึ้นเองในเมืองจะดีกว่า” จึงจดจำส่วนประกอบมาปรุ้งในเมืองถวายพระราชาและขายให้แก่ประชาชนทั่วไป เรียกว่า สุราน้ำง วรุณน้ำง ชาวเมืองพากันตีเมสุรจนมีวมาไม่ประกอบอาชีพยากจนเจ็ญใจ ไม่นานเมืองนั้นก็เหมือนเมืองร้าง มีแต่เด็กเลงสุรา ไม่มีคนทำมาหากิน คนทำสุราก็สองจึงหนีออกจากเมืองไปปรุ้งสุรขายที่เมืองอื่น ไปเมืองไหนเมืองนั้นก็พินาศ จนกระทั่งทั้งสองมายังเมืองสาวิตตี

พระเจ้าสิัพพมิตต์ กษัตริย์นครสาวิตตี เคยได้ยินสรรพคุณของสุรา เมื่อทราบวสุระและวรุณะ จะผลิตสุราให้ชาวพระนคร จึงโปรดให้ทั้งคู่ปรุ้งสุรา 500 ตุ่ม ทั้งสองเกรงหูกจะมาลงตุม จึงผูกแมวไว้ข้างตุม เมื่อแมวหิวจึงตีเมน้ำนั้นจนมีเมมา กลับไป พอกหูกมาแกะหูก จมูก และหาง แมวก็ไม้ตีเม พอกทหารสอดแนมที่ถูกลงมาเฝ้าดูคิดว่าแมวตีเมสุรแล้วตาย จึงกูลให้พระราชาทรงทราบ พระเจ้าสิัพพมิตต์คิดว่าคนทั้งสองปรุ้งยาพิษให้พระองค์และชาวเมือง จึงมีรับสั่งให้ประหารชีวิตทั้งสองและให้ทำลายตุมเหล่านั้นเสีย

เมื่อพอกทหารจะไปทำลายตุมสุรา แมวกลับฟื้นคืนสติ พระองค์เห็นว่าสุรไม้มีพิษ จึงคิดลองตีเมดูบ้าง แต่พระอินทร์ได้แปลงร่างเป็นพราหมณ์มาห้ามปรามและแสดงโทษของสุราให้ฟังต่างๆ นานา พระเจ้าสิัพพมิตต์จึงไม้ตีเมสุร และรับสั่งให้กทำลายตุมสุรทั้งหมด แต่เนื่องจากมีคนจำนวนมากเคยตีเมสุร และบางคนรู้วิธีการทำสุร การทำสุรและตีเมสุรจึงมีแต่จันนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ก้าวที่พลาด

กับ ชีวิตใหม่เพื่อสังคม

โดย ลุงหวด

วันก่อนเห็นคนดูละคร “บ้านชน-ใจ” ที่เคยฉายไทยพีบีเอสตอนปี 2557 ก็พาลนึกถึงวันที่ได้คุยกับ ก๊อบ “อิศรพงษ์ บุญมี” ศิษย์เก่าบ้านกาญจนาฯ หรือชื่อเต็มๆ คือ “ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (ชาย) บ้านกาญจนาภิเษก” ของ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม บ้านกาญจนาฯ เป็นที่ที่ทำให้ก๊อบที่เคยก้าวพลาด โดนคดีฆ่าคนตาย รู้คุณค่าและความสามารถของตัวเอง เปลี่ยนแปลงตัวเอง กลายเป็นคนทำงานเพื่อสังคม ทำงานกับเครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

ปัญหาชีวิตของก๊อบมันคลาสสิก อยู่กับยาย แม่ไปทำงานกรุงเทพฯ ส่งเงินมาให้ เรียนหนังสือไม่เก่ง จบซ้ำ พอจบ ป. 6 ก็ต้องทำงาน ก๊อบกับเพื่อนที่เรียนไม่เก่งที่นั่นหลังห้องด้วยกัน เป็นพวกไม่ชอบไปโรงเรียน คิดว่าโรงเรียนเป็นที่ของเด็กเรียนเก่ง พวกเรียนไม่เก่ง เด็กกลางๆ ไม่ค่อยมีพื้นที่ เด็กพวกนี้คิดว่า “เราไม่ได้เป็นที่ 1 ในห้องก็ไม่เป็นไร เราไปเป็นที่ 1 นอกห้องเรียนก็ได้” ทุกเย็นเด็กพวกนี้จะมาเจอกัน รวมเงินกันซื้อเหล้ากิน บางคนก็ติดยาแก้ไอ ก๊อบบอกว่า “ตรงนั้นมันเป็นพื้นที่ของเรา เป็นครอบครัวเรา” แล้วก็ “ตอนนั้นเพื่อนคือที่หนึ่ง เพื่อนคือที่สุดของที่สุด จะถูกจะผิดยังไงก็คือเพื่อน ก็จะช่วยกันเต็มที่”

ก้าวที่พลาดของก๊อบเกิดขึ้นในวันเกิดของเพื่อนคนหนึ่ง หลังเลิกงาน ก๊อบกับเพื่อนดื่มกินกันที่ห้องพัก ประมาณเที่ยงคืนมีคนโทรแจ้งตำรวจเพราะเสียงดัง ก็เลยย้ายไปต่อกันที่ศาลาภิรมยถนน สักพักเพื่อนมีเรื่องชกต่อยกับวัยรุ่นที่ออกมาจากร้านอาหารฝั่งตรงข้าม เลยย้ายไปร้านข้าวต้ม นั่งกันอยู่สักครึ่งชั่วโมง ไร้นั่นที่มีเรื่องก็ตามมา ทว่าทางเนมามาก มือถือมีดมาด้วย ก๊อบเห็นท่าไม่ดีเลยชวนเพื่อนไปดู กระโดดลื้อคนแจน แอ้งมิด ยื้อกันอยู่นานจนเพื่อนที่นั่งร้านข้าวต้มได้ยิน วิ่งเข้าไปรวมต๋อย รุมกระหีบ จนอีกฝ่ายล้มลง เลือดออกปากแตก ก็หยุด แล้วกลับไปพัก สักพักมีตำรวจมาเคาะประตู พาพวกก๊อบไปโรงพัก แจ้งข้อหา “ฆ่าคนตาย” ก๊อบบอกว่า “ได้ยินแค่นั้น ชีวิตเปลี่ยนเลย รู้สึกช็อค เหมือนฝันร้าย ตอนนั้นอยากตบหน้าตัวเองให้ตื่นจากฝัน”

ก๊อบเล่าว่า “ตอนที่ถูกจับแล้วเจอแม่ อยากรจะทำอะไรก็ได้เพื่อไปทำสิ่งที่เราทำผิดไป แต่ตอนเข้าไปสถานพินิจแล้วอารมณ์มันหายไปเลย มันเหมือนนอกเลย ...”

ชีวิตใหม่ของก๊อบเริ่มต้นในวันที่ตัดสินใจสมัครและย้ายไปอยู่บ้านกาญูฯ ตอนตัดสินใจก๊อบคิดว่าบ้านกาญูฯ อยู่ใกล้ที่พักแม่ เวลาแม่มาเยี่ยมจะได้สะดวก แต่บ้านกาญูฯ ให้ก๊อบมากกว่านั้น

ก้าวแรกทีไปถึงบ้านกาญูฯ ก๊อบงงมาก บ้านกาญูฯ ไม่มีประตู เด็กที่นั่นไว้ผมยาวและย้อมให้แบบมีโมติวี สมัยอยู่สถานพินิจไม่เคยมีใครย้อมให้กันแบบนี้เลย แลเมพวกที่อยู่ก่อนยังมาต้อนรับ มาคุยด้วย เหมือนเป็นพี่เลี้ยง พอคุยเสร็จป้ามด (นางวิชา ธน นคร ผู้อำนวยการ) ก็มาผูกข้อมือแล้วกอด ก๊อบเล่าถึงความรู้สึกว่า "ตอนนั้นโคตรตื่นเต้นเลย อายก็อาย เดี๋ยวก็เงิน เพราะเป็นผู้ชายหน้าตาโหด ไม่เคยมีใครมากอด แต่มันก็เป็นวินาทีที่ทำให้เราเบาใจนะ รู้เลยว่ามันเป็นวินาทีที่ปลอดภัย"

อยู่บ้านกาญูฯ 2-3 วัน ครูที่บ้านกาญูฯ พาไปกินหมูกระทะ ก๊อบจำวันนั้นได้แม่นย่ะ "มันเป็นวันที่สุดยอดเยี่ยม ตอนตัดสินใจย้ายมาบ้านกาญูฯ คิดว่าถ้าอยู่ได้ก็อยู่ ถ้าอยู่ไม่ได้ก็จะหนี แต่ตอนไปร้านหมูกระทะความคิดนั้นมันหายไปเลยครับ"

ก๊อบบอกว่า "ป้ามดเข้าใจเด็กๆ วันที่ออกมาแล้วผมถึงเข้าใจว่าทำไมป้ามดไม่บังคับให้เราเรียนหลักสูตรแบบในระบบ ป้ามดบอกชัดเจนว่าให้ความสำคัญกับทักษะชีวิต 50% วิชาชีพที่ทางกรมบังคับว่าต้องมี 25% และเรียนอีกไม่ถึง 25% คือเรียนน้อยมาก เรียนแบบระบบกศน. วันเดียว ที่เหลือคือเรียนอะไรที่มันเกี่ยวกับตัวเองหรือการช่วยเหลือผู้อื่น"

บ้านกาญูฯ ปลูกฝังให้เด็กๆ ทำความดี ด้วยการพาเด็กๆ ออกไปทำกิจกรรมอาสาต่างๆ บ้านกาญูฯ สอนให้ก๊อบรู้ว่า "การทำดีไม่ต้องรอ ...

เราไม่จำเป็นต้องมีความรู้มหาศาล ไม่จำเป็นต้องมีเงินมากมาย เราทำได้ ทำให้คนอื่นมีความสุขได้ มันเป็นความสุขที่เราได้เติมเต็มตัวเอง และได้เติมเต็มคนอื่นด้วย มันคือความสุขแท้จริง มันจะเป็นผลต่อเนื่องไปสู่ห้อง ลูก หลาน เป็นโซ่ยาวไปเลย"

ก๊อบพูดด้วยความภาคภูมิใจมากกับการได้เป็นศิษย์บ้านกาญูฯ รุ่นที่ 5 ว่า "ผมอาจจะโชคร้ายที่ทำผิดพลาด แต่โชคดีที่ได้มาอยู่บ้านกาญูฯ ผมเลยเข้าใจชีวิตมาก และเข้าใจคนอื่น"

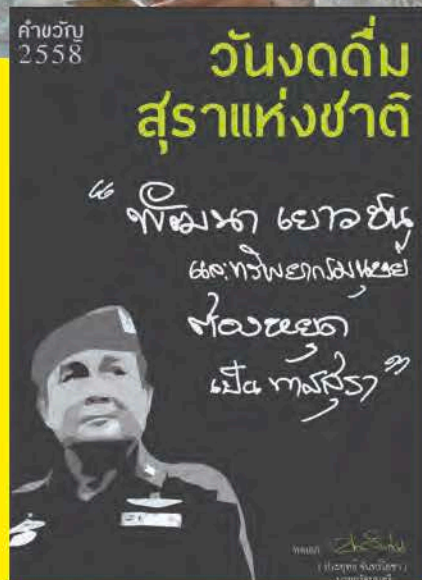
ปัจจุบัน ก๊อบเจอกับมอเดอริโซควิน เพราะเป็นอาชีพอิสระ ทำให้มีเวลาทำงานเพื่อสังคม และหนึ่งในงานของก๊อบในวันนี้คือ การถ่ายทอดประสบการณ์ของตัวเอง "ตอนที่เกิดเรื่องผมดื่มแค่ 2 แก้ว แต่มันก็ทำให้ชีวิตเปลี่ยน มันไม่ใช่ว่าคุณต้องเมา ถึงเมาแบบครองสติได้คุณก็พลาดได้ อย่าคิดว่าตัวเองเก่ง ตัวเองเจ๋ง สามารถควบคุมตัวเองได้ เพราะบางทีในแต่ละสถานการณ์มันมีหลายสิ่งที่คุณคุมไม่ได้ วันที่โดนเรื่องฆ่าคนตายผมต้องไปแค่ 3 หนัด แต่ตอนลงโทษเค้าไม่ได้ระบุว่าคุณทำผิดน้อยรับผิดไป 10% หรือ 20% แค่นั้นกันที่ผลลัพธ์ จะมาอ้างกินเหล้าแค่ชนิดๆ หน่อยๆ ทำผิดชนิดๆ หน่อยๆ ไม่ได้ ... หวังว่าน้องๆ จะไม่ก้าวพลาดอย่างผมนะครับ"

ภาพจาก <http://www.dailynews.co.th/politics/337838> <http://lent.stopdrink.com/2558/>
<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=958000085205>

ขอบปี 2558 นายกรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีมุนนำริกรๆ ในแวงดวงคนสู้เหล้า ลองใจหวดกันว่าคุณชอบภาพใหม่มากที่สุด

1. คำขวัญวันงดดื่มสุราแห่งชาติ (31 กรกฎาคม 2558) “พัฒนาเยาวชนและทวีพละการมนุษย์ ต้องหยุดเป็นทาสสุรา”
2. เขียนข้อความบนป้ายรณรงค์ก้าวรงดเหล้าเข้าพรรษา “คืนความสุขให้ครอบครัว-สังคม ให้ทุกคนปลอดภัย” พร้อมลงนาม
3. เขียนชวนประชาชนร่วมงดเหล้าเข้าพรรษา พร้อมลงนามปฏิญาณถวายเป็นพระราชกุศล แนะเก็บเงินไว้ดูแลครอบครัว พร้อมกับ “ยื่นตัดขวดเหล้า” งดเหล้ามีแต่ได้กับได้...ขอบอก

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

โทรศัพท์ / Insars: 02 218 6299

สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่: <http://www.cas.or.th>

บรรณาธิการ: ดร. บพพล วิจัยวรวงศ์

กองบรรณาธิการ: ศิริพร ยอดกมลศาสตร์, วิจรุต ภูโหมทอง, กมลนัทธ์ มีทาวร, สมทิพ วัฒนพงษ์พาณิชย์, พงศกร เรืองเดชขจร

รูปเล่ม: คณิน แดงเกตุ

พิมพ์ที่: บริษัท เอคิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด

ข้อเขียนที่ปรากฏในจุลสาร เป็นความคิดของผู้เขียนโดยเฉพาะ ผู้ที่ประสงค์จะนำข้อความใด ๆ ไปพิมพ์เผยแพร่ต่อไป ต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ และแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบตามวิธีปฏิบัติ